

Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön suunnitelma 1988

Nordisk Ministerråd
 Handlingsplan
 for nordisk kulturelt samarbejde
 1988
 BORD 1988:52
 Stockholm: Norstedts

On kulunut 15 vuotta siitä, kun Pohjoismainen kulttuurisopimus astui voimaan. Tänä aikana yhteistyön muodot ovat laajentuneet ja kasvaneet, ja sen myötä myös pohjoismaisen kulttuuribudjetin summa. Vuonna 1972 se oli 32,1 milj. DKK, vuonna 1987 jo 154,7 DKK (ilman kulttuurisihteeristön hallinnollisia kuluja). Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa 1986 annettiin Pohjoismaiden Ministerineuvostolle (kulttuuri- ja opetusministerit) tehtäväksi laatia erityinen pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön toimintasuunnitelma.

Kaksi työryhmää sai jakaa tehtävän. Toisen tuli keskittyä koulutukseen, toisen taas kulttuuriin liittyviin kysymyksiin. Samanaikaisesti pyydettiin Pohjoismaista tutkimuspoliittista neuvostoa laatimaan omalta alueeltaan suunnitelma.

Valmistuneen kulttuuriyhteistyön toimintasuunnitelman tarkoitus on kehittää ja vahvistaa pohjoismaista toimintaa kulttuurin alueella. Kulttuuriyhteistyö ei ole itsetarkoitus, vaan se on ollut muiden alojen pohjoismaisen yhteistyön edellytys. Toimintasuunnitelma pyrkii myös tehostamaan ja vitalisoimaan yhteistyötä kulttuurin alueella. Tämän on tarkoitus toteutua desentralisaation avulla sekä luomalla yhteysverkkoja suoraan eri osapuolten kesken.

Neljäsatavuinen teos käsittää useita kiinnostavia alueita. Tulen kuitenkin tässä lyhyessä selostuksessa keskittymään niihin kohtiin, joissa käsitellään koulutusta ja siihen liittyviä tutkimuksellisia kysymyksiä.

Suunnitelmassa todetaan yleisesti, että olisi pyrittävä saamaan aikaan läheisempi yhteistyö kaikilla koulutuksen tasoilla (18). Pohjoismaisen yhteistyön on merkittävä myös sitä, että on mahdollista päästä osalliseksi täydellisestä, pätevyyden antavasta koulutuksesta toisessa Pohjoismaassa. Tanaan

tämän estää monet juridiset ja taloudelliset seikat, ja siksi tätä tavoitetta ei voida välittömästi toteuttaa (25). Ministerineuvosto aikoo asettaa komitean laatimaan sopimusta pohjoismaisesta koulutusyhteistyöstä, joka käsittäisi akateemisen ja ei-akateemisen koulutuksen sekä mahdollisesti ammatillisen koulutuksen 16—19 vuotiaille.

Sopimuksen tulisi käsittää seuraavat osa-alueet:

1. Kukin maa sitoutuu kartoittamaan ja poistamaan ne juridiset ja taloudelliset esteet, jotka estävät muiden Pohjoismaiden kansalaisten pääsyn pätevyyden antavaan koulutukseen.

2. Olemassa olevat erityiskiintiöt pohjoismaisia opiskelijoita varten tarkistetaan sellaisessa koulutuksessa, joihin nyt on rajoitettu pääsy.

3. Normaali opiskelutuki kotimaasta ulotetaan kaikille niille opiskelijoille, jotka opiskelevat josain muussa Pohjoismaassa.

4. Tiedotetaan niistä koulutusmahdollisuuksista, joissa koulutuskapasiteettia ei ole täytetty, ja joissa siten koulutuspaikkoja voidaan tarjota koulutusta hakeville muista pohjoismaista.

Mietinnössä kiinnitetään huomiota myös siihen, että tutkintojen ja kurssien vastaavuus ei ole toteutunut ministerineuvoston toivomalla tavalla. Niinpä ministerineuvosto toivookin, että yliopistot ja korkeakoulut pyrkisivät irrottautumaan jäykästä 'määräopintojen' vertailusta ja keskittyisivät sen ajan arviointiin, joka on tarvittu kunkin tentin tai tutkinnon saavuttamiseen. Tässä lähdetään siitä, että kansainvälisen tason mukaan arvioituna korkeakoulut Pohjoismaissa antavat laadullisesti korkeatasoista opetusta (24).

Yhteisiä koulutuspoliittisia ongelmia

On selvítettävä, kuinka pohjoismaiset opetussuunnitelmat ottavat huomioon ympäristökasvatuksen ja kuinka todellinen opetus toteutuu kouluissa. Selvityksen ja Brundtland komitean pohjalta aloitetaan kehitysprojekti, joka tu-

kee ympäristöopetusta koulussa sekä opettajien täydennys- ja jatkokoulutusta.

Ammatillispedagogisen tutkimus- ja kehitystyön tiimoilta ehdotetaan yhteistyösunnitelmaa. Sen puitteissa asiantuntijoiden vaihdon ja ulkomaisten asiantuntijoiden avulla edistettäisiin tämän alueen tutkijoiden koulutusta sekä yhteistyötä. Suunnitelma kehittäisi myös ammatillisen koulutuksen didaktiikkaa.

Tasa-arvo alueella toivotaan BRYT -projektin antavan uutta tietoa siitä, kuinka työt saataisiin useammin valitsemaan epätraditionaalisia opintolinjoja. Tämän lisäksi toivotaan kokonaisvaltaista suunnitelmaa jatkuvasta yhteistyöstä, peruskoulun pedagogiikan kehittämistä luonnontieteissä siten, että ne kiinnostaisivat myös tyttöjä. (1) (27)

Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö

Mietinnössä todetaan, että vapaa sivistystyö on keskeinen ja välttämätön osa pohjoismaisessa kulttuuriyhteistyössä. Toimintasuunnitelman konkretisointi monella alueella on riippuvainen sivistysjärjestöistä. Siksi koko vapaan sivistystyön ja aikuiskoulutuksen aluetta tulee vahvistaa pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Yhteiset resurssit tulee nähdä kokonaisuutena.

Johdanto-osassa kehoitetaan tehokkaampaan yhteistyöhön. Tälöin viitataan Nordens folkliga akademihin sekä vapaan sivistystyön ja aikuiskoulutuksen pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Liite-osassa asianomainen työryhmä ehdottaa, että vuoden 1989 aikuiskoulutusta ja vapaata sivistystyötä koskeva yhteistyö olisi kerättävä yhteisen Livslang læring (Elinikäinen kasvatus) -otsikon alle.

Työryhmä toivoo keskustelun ja toiminnan aktivoituvan erikoisesti seuraavalla viidellä alueella. Johdanto-osassa tyydytään toteamaan että Livslang læring tulee olemaan yhteinen pohjoismainen koulutuspoliittinen näkökulma. (28)

Tämän alueen pohjoismainen

yhteistyö tulee rakentua yhteysverkkojen varaan, joiden alaotsikot tai aiheet voivat olla esim. juuri nuo työryhmän esittämät:

- Aikuiskoulutus priorisoiduille ryhmille
- Aikuiskoulutus suhteessa työelämään
- Yleisen ja ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen suhde ja yhteistyö eri alueilla
- Paikallinen kehitystyö pedagogisena resurssina
- Laaja sivistyksellinen koulutus ajankohtaisista yhteiskunnallisista aiheista (29)

Nordens Folkliga Akademi

Akatemia saa oman lukunsa, jossa se suorastaan määrätään kehittämään Pohjoismaiden aikuiskasvatustyön uudistamisen ja kehittämisen keskuksiksi sekä inspiraation lähteeksi. Liite-osassa työryhmä on asettanut kaksi vaihtoehtoa akatemian kehittämiseksi. Johdanto-osassa hahmotetaan alustavasti akatemian johdon muuttamista esim. siten, että se liitettäisiin poh-

joismaisen vapaan sivistystyön ja aikuiskoulutuksen johtoryhmän työhön (Styrningsgruppen for nordisk samarbejde verdørende folkeoplysning og voksenundervisning). (29)

Tutkimus

Tutkimukseen perustuva tieto on ratkaisevaa, jos haluamme säilyttää ja kehittää pohjoisten maiden identiteettiä, kulttuuria ja elämää. Yhtä tärkeää se on, jos haluamme Pohjoismaiden vaikuttavan globaaliseen kehitykseen.

Mietinnössä todetaan, että tutkijain yhteistyö on vilkkaampaa kuin koskaan aikaisemmin. On siis hyviä edellytykset laajentaa ja syventää tätä toimintaa. Samanaikaisesti voidaan kuitenkin todeta, että monet pohjoismaiset tutkijat eivät ole oivaltaneet, että pohjoismainen perspektiivi ja tutkimusyhteistyö voi olla myös käytännöllinen lähtökohhta osallistumiselle kansainvälisiin tutkimusprojekteihin. Joissakin tapauksissa se voi olla jopa välttämätön edellytys. On saa-

tava aikaan suurempi liikkuvuus Pohjoismaiden sisällä. On luotava yhteysverkkoja tutkijoiden ja tutkijaympäristön välillä. (31)

Edellä on poimittu vain joitakin yksityiskohtia ministerineuvoston suunnitelmasta, ja nekin aika omavaltaisesti.

Liitteiden eli eri työryhmien tekstit ovat kiinnostavimpia kuten tavallista tällaisissa raporteissa. Niissähän mennään useammin yksityiskohtiin, ja tekstikin on eksplisiittisempää, ja voisi siten herättää helpommin keskustelua kuin lyhennetty ja siloiteltu yleinen osa.

Mitään järjestyttävän uutta en suunnitelmasta löytänyt, ellei selaiseksi lasketa Nordens Folkliga Akademin patistelua tehokkaammaksi. Sekään ei taida olla aivan uutta. Mutta en myöskään huomannut, että jotain erityisen tärkeää aikuiskoulutuksen tai vapaan sivistystyön alueelta olisi pudotettu pois pohjoismaisesta kelkasta. Suositellaan luettavaksi.

Singa Sandelin